

DOI: 10.32347/2076-815x.2023.84.227-239

УДК 712.00 (1-191)

Мацьоха А.С.,

matsokha_as@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-9838-2275,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕМОЦІЙНО ПОЗИТИВНИЙ КОНТЕКСТ У ЛАНДШАФТНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ БУФЕРНИХ ЗОН ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Представлено результати авторського дослідження щодо формування емоційно позитивного контексту в буферних зонах об'єктів культурної спадщини засобами ландшафтної архітектури; розглянуто науково-теоретичну базу світових досліджень; визначено головний принцип створення емоційно позитивного контексту у просторі середмістя (принцип формування «зеленого каркасу»). На основі аналізу вітчизняного та світового практичного досвіду наведено низку прикладів реалізації визначеного принципу. Запропоновано алгоритм формування емоційно позитивного контексту в буферних зонах II категорії непрямого багатофункціонального використання об'єктів культурної спадщини, що знаходяться на теренах України.

Ключові слова: міський простір; об'єкт культурної спадщини; буферна зона; ландшафтна архітектура; зелений каркас; емоційно позитивний контекст.

Актуальність теми та постановка проблеми. Розуміючи ландшафтну архітектуру, як один із засобів формування якісного міського простору, необхідно зазначити її позитивний вплив на психоемоційний стан мешканців та гостей міста. Тисячолітня історія розвитку цивілізації адаптувала фізіологію людини до життя в квазіприродному та антропогенному середовищі. Але у містах зі значною кількістю штучних елементів простору, у відриві від природи, людина підсвідомо прагне до контакту із нею. Оскільки посеред рослинності: у парку, сквері, бульварі та навіть серед дрібних острівних ландшафтних композицій, вона інстинктивно відчуває себе захищеною та стає заспокоєною.

На 2022 рік в багатьох розвинутих країнах, рівень урбанізації становив 71%; цей рівень в Україні, на січень 2022 року був 68,9% (дані вказані без врахування окупованих територій) [1, 2]. Отже питання гармонізації міського простору, особливо його центральних районів, в яких, як правило, знаходяться об'єкти культурної спадщини України (Київ, Львів, Чернівці, Одеса), засобами ландшафтної архітектури набуває особливої ваги.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням формування міського простору та його елементів займалися А. Вергунов, М. Вотинів, О. Гутнов, Г. Осиченко, Н. Соснова та ін. Питанням соціально-психологічного контексту міст займалися В. Савчук, J. Appleton, R.&S. Kaplan, С. Ellard, J. Gehl та ін. Вагомими в сфері екології міста та впливу ландшафту на його мікроклімат є роботи І. Устінової, І. Козятник, Л. Лунца, В. Нефедова та ін. Питаннями естетики та візуального впливу займалися Н. Шебек, В. Філін та ін. Значним внеском по темі планувальної організації буферних зон є праця І. Коротун, в якій здійснена класифікація та характеристика буферних зон, що надало можливість нам здійснювати подальші дослідження.

Мета статті. Визначення принципів, прийомів та засобів ландшафтної архітектури щодо формування емоційно позитивного контексту в буферних зонах об'єктів культурної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Буферні зони (за І. Коротун) поділяються на 3 категорії: I прямого використання території; II багатофункціонального; III комбінованого. Найбільш складною за специфікою є *II категорія буферних зон не прямого багатофункціонального використання*, до якої входять історичні центри міст, історичні райони та інші території, що зайняті житловою або іншою забудовою. В буферних зонах *не прямого* багатофункціонального використання пріоритетною функцією є безпека і комфорт життєдіяльності людей, а додатковий рівень захисту пам'яткоохоронного об'єкта виступає у якості другорядної функції [3].

В межах території України 4 з 8 об'єктів Всесвітньої спадщини належать саме до *багатофункціонального* типу використання території буферної зони, а саме: «Київ: Собор святої Софії та прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра, Церква Спаса на Берестові» (1990); «Львів — ансамбль історичного центру» (1998); «Резиденція митрополитів Буковини та Даламації» (2011); а також «Історичний центр Одеси» (2023) [3, 4].

Історичний центр міста, як правило, належить до *II категорії* буферних зон, є ядром урбанізованого середовища, в якому можуть бути зосереджені адміністративні, транспортні чи комбіновані функції міста. Багатофункціональність робить центр міста місцем найбільшої активності людей, що в свою чергу формує обов'язкову умову щодо формування емоційно позитивного контексту.

Зважаючи на концепцію «людиноцентризму» в архітектурному середовищі вкрай важливо врахувати дослідження та експерименти психологів енвайронменталістів щодо впливу навколишнього оточення на психоемоційний стан людини. Зокрема, американський вчений, спеціаліст з когнітивної

нейропсихології та психогеографії К. Еллард, у своїй книзі «Середовище проживання» досліджує як навколишнє середовище впливає на нашу поведінку та самопочуття. Він стверджує: «...визначною характеристикою людства є те, що ми будуюмо для того, щоб змінювати сприйняття, впливати на думки та почуття, тим самим організуємо людську діяльність...» [5, с. 14].

Наукові дослідження в сфері впливу природи на людину почались у 80-ті роки, після того як в статті «View Through a Window May Influence Recovery from Surgery» (1984 р.) вперше було опубліковано дослідження Р. Ульріха присвячене тому, як споглядання природи може пришвидшити темпи одужання пацієнтів після хірургічної операції. У статті йдеться, що пацієнти лікарні, які мали можливість бачити траву та дерева за вікном, швидше видужували і менше потребували знеболюючих препаратів, аніж ті, хто бачив тільки бетон і асфальт. Після цього відкриття, здійснені протягом наступних 30 років наукові дослідження тільки підтвердили факт про те, що природа лікує та відновлює [5].

Американський фотограф Д. Епплтон узагальнив та систематизував значну частину раннього дослідницького досвіду у своїй об'ємній праці «The Experience of Landscape» [6]. В якості відправної точки він взяв біологічні роботи, що присвячені вибору середовища перебування у тварин. Великого значення Епплтон надає тезису нідерландського етнологіста Ніко Тінбергена про те, що ключова мотивація під час вибору місця перебування у тварин – «бачити, але не бути побаченим». Якщо розглядати це з точки зору мисливця і жертви, то перевага середовища, що надає можливість знати, що відбувається навколо, але залишатись непоміченим, очевидна. Наполягаючи на ідеї наслідування між людьми та тваринами, Епплтон запропонував, що цей базовий принцип – «принцип споглядання та укриття» за його формулюванням – може певним чином пояснити наші естетичні вподобання при виборі того чи іншого природного ландшафту. Зважаючи на теорію Епплтона, можна сказати, що не дивлячись на всі сучасні досягнення архітектури, ми досі слідуємо за покликом природних імпульсів, що змусили нас обирати певні місця на протигагу іншим. Розроблена Епплтоном концепція споглядання та укриття стала актуальною як в ландшафтному дизайні так і в інтер'єрному проєктуванні [6].

Проте, навіть без складних лабораторних дослідів можна переконатись в правдивості вищесказаних суджень – досить оглянути будь-який публічний простір. Наприклад, на великих старих площах Європи, люди збираються в основному на периферії, а не в центрі, місця по периметру приміщення займаються швидше, аніж в центрі, а в парку більшою популярністю

користуються лавки та альтанки, що заховані поміж рослинності – люди прагнуть знаходитись там, звідки зручніше за всім спостерігати, залишаючись при цьому максимально непомітними [5]. Отже, цей вибір відбувається підсвідомо, так як на психологічному рівні ми відчуваємось в таких місцях комфортніше. Це є наслідком глибоких механізмів тіла та нервової системи, що сформувались в нас еволюційно і досі впливають на наші симпатії та антипатії до конкретних місць в середовищі, наші почуття та рівень стресу в залежності від середовища перебування.

Звернувши увагу на різницю поміж сприйняттям штучного та природного середовища, психологи енвайронменталісти Стівен та Рейчел Каплан в своїй книзі «The Experience of Nature: A Psychological Perspective» міркують про те, що в сучасних умовах нам необхідна постійна концентрація уваги на різноманітних повсякденних задачах, що в свою чергу призводить до виснаження когнітивних ресурсів [7]. В той час як, опинившись в контакті з природою, ми звільняємось від потреби бути сконцентрованими, око «відпочиває» і тим самим передає імпульси у мозок про зниження напруги, що у свою чергу призводить до зниження гормонів «стресу» і покращення настрою.

Ще одними відомими дослідниками в сфері психоемоційного впливу природи на людину були Ф. Куо та В. Саліван. Вони вивчали міські райони з різним ступенем озеленення. Опис свого дослідження вони здійснили в статті «Environment and Crime in the Inner City: Does Vegetation Reduce Crime?», де вони говорять про те, що люди які живуть в більш озеленому середовищі відчувають себе більш щасливими та захищеними. За даними деяких польових досліджень, рівень злочинності та агресії в більш озелених кварталах нижче, а дружелюбність і комунікація суспільства вище [8]. Отже, люди, які мають зв'язок з природою, можуть бачити на рівні очей природній або штучно створений людиною, квазіприродній ландшафт — швидше виліковуються від хвороб, швидше відновлюють сили, мають покращений настрій, більш спокійний психоемоційний стан та нижчий рівень кортизолу в крові, так званого «гормону стресу».

Природне візуальне середовище знаходиться у повній відповідності з фізіологічними нормами зору, оскільки природа «виліпила» око «під себе». Вченими встановлено, що найбільша світлочутливість ока людини знаходиться в спектральному діапазоні 500-600 нанометрів, що відповідає кольорам від жовтого до зеленого, тобто кольорам, що характерні для зелені загалом, серед якої жила людина [9].

Однак, не тільки сприйняття кольору є причиною позитивного впливу ландшафту на психоемоційний стан людини. Дослідженнями таких вчених як В. Філін (2006) та Р. Берто (2008) було встановлено різницю швидкості руху очей на природі та в місті. Зокрема, В. Філіном було встановлено, що око постійно працює в активному режимі, воно саме шукає за що йому «зачепитись» в міському середовищі, що б таке «зловити», на що «накинутись». Інакше кажучи, око постійно сканує навколишнє середовище. Така активність очей досягається за рахунок природи його швидких рухів — саккад [10].

Саккадою (від франц. «сильний поштовх, ривок») називається швидкий рух ока, який здійснюється мимовільно, тобто в автоматичному режимі. Саккади здійснюються постійно, попри нашу волю, як з відкритими так і з закритими очима, навіть під час сну. Саккада є першочерговою, тому після кожної саккади око фіксує який-небудь зоровий елемент, після чого від фоторецепторів надходить підтвердження про побачене і око заспокоюється [10]. Як виявилось після проведених досліджень, на природі людина рухає очима ритмічніше, ніж в місті: час фіксації погляду скорочується, він ковзає в різні боки швидше – наче ми перемикаємо погляд з одного предмету на інший, не затримуючись на маленьких деталях. В той час як в міському середовищі, після саккади, оку немає на чому сфокусуватись і воно перебуває у постійному пошуку передаючи такі ж сигнали у мозок [5]. Однак, у випадку історичного міського середовища, саккади відбуваються подібно до того як на природі, оскільки зазвичай історична архітектура має безліч різних елементів, які сприяють тому, щоб оку «було цікаво»: барельєфи, портики, капітелі, карнизи та інші декоративні архітектурні елементи [10].

Доказами того, чому природа є такою сприятливою для очей та їх саккад є теорія про фрактальність ландшафту — його глибинну математичну структуру. Детальніше про це пишуть К. Хейгерхолл, Т. Перселла і Р. Тейлор в статті «Fractal Dimension of Landscape Silhouette Outlines as a Predictor of Landscape Preference» [11]. Наприклад, дерево окрім того, що є багатоструктурним (від стовбура і коріння до маленькій гілочок і листя), кожен листочок має свою унікальну форму, що говорить про масштабну варіативність в природному середовищі, і чого немає в міському. А саме така різноманітність потрібна нашому оку.

На відміну від природного, штучне міське середовище діаметрально протилежне, — воно містить безліч гомогенних та агресивних полів, тобто поверхонь, які містять багато однакових повторюваних елементів, або їхню мінімальну кількість або взагалі їх можуть не мати: суцільні огорожі, асфальт, бетонні стіни, ряди однакових вікон, суцільне використання профнастилу та

інших не привабливих монотонних елементів. Натомість, перевага історичного середовища в тому, що воно містить у собі безліч різних декоративних архітектурних елементів, воно різноманітне, що робить його надзвичайно сприятливим для перебування.

Серед сучасних науковців багато уваги надано засобам гуманізації та гармонізації історичного міського середовища за допомогою ландшафтного дизайну. У своїй монографії «Реновація і гуманізація громадських просторів в міському середовищі», М. Вотінов, розглядає в тому числі історичне середовище. Він пропонує влаштовувати зони психологічної реабілітації саме за допомогою засобів ландшафтного дизайну: зміна мікрорельєфу, водні пристрої, рослинні угруповання, багаторівневі квітники, декоративні дизайнерські та архітектурні форми – все, що є активними засобами підвищення естетичної виразності громадських просторів та їх психологічного впливу [12].

У своєму дисертаційному дослідженні Н. Шебек визначає типологію та принципи дизайну архітектурного середовища, його ландшафтний дизайн та благоустрій. Вона наголошує на необхідності озеленення відкритих просторів міст, важливості розділення відкритого простору на громадський та приватний, створення системи пішохідних відкритих просторів міст, що будуть ізольовані від транспорту та організації внутрішньодворових рекреаційних просторів як важливого елементу відкритого простору. На її думку, основними напрямками розвитку ландшафтного дизайну в містах є організація та розвиток невеликих парків та скверів, вертикального озеленення та рекреаційних зон в атріумах та дворах будинків і кварталів [13]. Тобто, окрім психологічної функції, ландшафт виконує ще й естетичну.

З огляду на вищесказане, природний ландшафт є свого роду терапією для людської душі та тіла. В медицині навіть є термін — ландшафтотерапія — «лікування пейзажем» як одна із форм психотерапії. Вона полягає в генерації гормонів радості (серотонін та мелатонін) в організмі людини за рахунок споглядання корисного і приємного навколишнього середовища для сприйняття — рослинності, пейзажів, історичної архітектури та ін. При штучному створенні таких терапевтичних ділянок важливим елементом стає колір: глибокий пурпур, зелений різних відтінків, глибокий синій, а також відтінки білого кольору, — ці кольори мають заспокійливий ефект. Яскраві кольори використовуються для створення почуття радості та позитиву, однак слід обережно використовувати червоний, так як цей колір навпаки може занадто сильно вплинути на емоційний контекст, створивши напружене середовище [14].

Щодо реалізації ідей створення терапевтичних ландшафтних ділянок в сформованому міському середовищі, зокрема у буферних зонах об'єктів культурної спадщини, заради формування емоційно позитивного контексту. Тут в нагоді стають «Зелені коридори» як провідна світова практика реабілітації урбанізованих середовищ», яку у своїй статті розглянули В. Савчук та М. Блінова. «Зелені коридори» - це концепція, завданням якої є, по-перше: формування доступного та комфортного для людини середовища, що забезпечує її зв'язок з природним довкіллям, по-друге: створення безавтомобільної мережі доріжок для вільного пересування містом (пішохідних, велосипедних та ін.), по-третє: збереження біорізноманіття за рахунок варіативної насиченості міських зелених територій місцевою флорою і фауною. Крім екологічної перспективи «зелені коридори» мають велике соціальне та рекреаційне значення. Зокрема, результати тематичного дослідження в Східному Чешірі на північному заході Англії показують, що «зелені коридори» можуть грати стратегічну роль в якості пішохідних маршрутів для відпочинку та місцевих відкритих просторів [15].

Цікавим зарубіжним прикладом сучасного підходу до втілення зеленого коридору в інфраструктуру історичної частини міста Торонто є проєкт архітектурної студії датського архітектора Яна Гейла в колаборації з Swerhun Ass. та Sam Schwartz consulting LLC, де замовником виступила адміністрація міста Торонто, Канада. Проєкт під назвою

Рис. 1. Приклад проєкту зеленого коридору в Торонто, Канада [16].

Downtown Parks and Public Realm Plan (рис. 1) вирішує питання переосмислення суспільного середовища для підвищення якості життя в міському ядрі, в якому інтенсифікується людська життєдіяльність. Автори досліджують проблему співіснування та взаємодію ландшафтної та міської морфології Торонто: особливості ландшафтів, зелених? островів та колоніальну сітку вулиць, прокладених наприкінці XVIII століття. Запропонований ними проєкт розвиває взаємозв'язок між ландшафтом та сіткою вулиць, а також пропонує нову «лінзу» для виявлення громадської ідентичності через спільну основу — суспільне середовище. Цей масштабний внесок заново відкриває пейзажі та громадський (*так?*) простір як основу для значної трансформації соціального

середовища в центрі міста. Робочою групою було здійснено комплексну оцінку парків та зелених зон Торонто, їх наявні та майбутні потреби з огляду на зростання чисельності населення та його зайнятості в центрі міста. Соціальне опитування громади дозволило визначити базове бачення щодо потенційного способу використання громадського простору в центрі міста та надало знань про те, як краще спроектувати місто для людей, дозволило сформулювати ключові моменти та рекомендації для 16 зон проєктування, які охопили 50 оглядових вулиць та просторів у центрі Торонто [15, 16].

Представлений план проєкту базувався на наборі із п'яти інтегрованих просторових перетворень: основне коло; великі вулиці; берегова лінія; паркові райони; локальні місця [15, 16].

Важливо відзначити, що запропонований авторами план дій розглядався окремо для кожного масштабного рівня міста: регіональний; районний; локальний [15].

В Україні концепція «зелених коридорів» ще не настільки розвинена, як в зарубіжній практиці, однак є декілька прикладів. Зокрема, «Стежка здоров'я» в Одесі (рис. 2) яка з'єднує райони Ланжерон та Аркадія, розпочала своє існування в 1950-60-х роках минулого століття [17]. Спочатку завдяки масовій висадці дерев було проведено виположування схилів, після цього в кінці 1970-х років була прокладена дорога яка слугувала екстреною магістраллю: в разі непередбачуваних ситуацій вона повинна була допомогти швидко потрапити в Аркадію, минувши при цьому міські проїзди. Свою назву вона здобула в 2007 році, після того, як по ній було повністю заборонено рух автотранспорту. Зараз по цьому маршруту можна пересуватися лише пішки, велосипедом або персональним електротранспортом. Її довжина складає більше п'яти з половиною кілометрів та в планах Одеси було запропоновано її продовження до 10-ї станції Великого Фон-тану [15, 17]. Тож «Стежку здоров'я» впевнено можна назвати «зеленим коридором», так як вона виконує екологічні та рекреаційні функції, з'єднуючи при цьому два райони міста.

Цікавим прикладом появи «зеленого коридору» в міській тканині може бути Харківський варіант маршруту з району Салтівка до міського центру, який було прокладено стихійним чином завдяки масовому опануванню велосипедів як особистого транспортного засобу не

Рис. 2. Стежка здоров'я в Одесі, Україна [17].

лише для відпочинку, але й для поїздок на роботу чи навчання. Ключовим моментом при цьому було уникання автодоріг для поїздок в центр велосипедом, тому що спеціальних смуг немає і це є вкрай небезпечно для життя. Рекреаційна складова також має своє значення в появі цього маршруту – його велика частина проходить уздовж річки [15, 18].

У площині нашого дослідження, вищенаведені приклади цікаві тим, що вони здійсненні не в новому, а в сформованому історичному середовищі. Зокрема, в Одесі «зелений коридор» пролягає в буферній зоні об'єкта культурної спадщини «Історичний центр і порт м. Одеса», що говорить про те, що буферна зона не є перешкодою для створення ландшафтно-терапевтичних ділянок зелених коридорів та мереж. Однак, згідно нормативним положення про «Режим використання територій пам'яток, заповідників, буферних (охоронних) зон пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО», на територіях буферних зон дії з благоустрою та озеленення повинні по-перше не порушувати традиційний характер охоронюваного середовища (а навіть навпаки більше розкривати його), а по-друге ці дії повинні узгоджуватись з центральним органом виконавчої влади у сфері культурної спадщини, а він, в свою чергу, в залежності від ступеня впливу на охоронюваний об'єкт, вирішує необхідність подальшого інформування Центру всесвітньої спадщини в м. Париж, Франція [19].

Висновки та пропозиції. Ландшафтна організація буферних зон, не тільки як місьць збереження об'єктів культурної спадщини, але й перебування їх відвідувачів та містян, є обов'язковою умовою створення на теренах цих зон якісного громадського простору. В цьому аспекті, актуальності набуває створення емоційно позитивного контексту буферних зон, що можна здійснити методами ландшафтної архітектури за рахунок формування «зелених каркасів» (коридорів, вузлів та мереж).

Послідовність реалізації означеного полягатиме у:

- диференціації територій буферної зони за ступенем адаптивного потенціалу її озеленення: високий, середній, низький;
- визначенні основних «зелених» маршрутів буферної зони та «точок» активності використання цього громадського простору відвідувачами: щоденного, періодичного та епізодичного;
- планувальній організації та наповненні «зелених» маршрутів на основі аналізу існуючого ландшафту та озеленення, згідно вимог режиму використання буферної зони;
- опрацюванні пропозицій щодо оздоблення пішохідної частини маршруту та озеленених зон відпочинку із врахуванням їх емоційного впливу

на відвідувачів й відповідно до традиційного характеру автентичного середовища буферної зони, диференційовано в залежності від його місця в структурі міста і ролі в історії.

Формування емоційно позитивного контексту в межах буферних зон об'єктів культурної спадщини може стати універсальним методом ландшафтної організації громадського простору за різних містобудівних умов. Він може бути застосований як в сформованому історичному середовищі, так і в новому будівництві, однак детальна розробка ландшафтно-містобудівних пропозицій залежить від конкретного місця та потребує детального опрацювання.

На сьогоднішній день, практика формування зелених каркасів на рівні міст в Україні перебуває на початковій стадії. Тому важливим кроком у цьому напрямку буде опрацювання зелених каркасів (коридорів, вузлів та мереж) в буферних зонах об'єктів культурної спадщини, тобто в історичних центрах міст як в громадських просторах з особливим режимом використання.

Список використаних джерел

1. *Населення України. Мінфін.* (2023). Вилучено із <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/> (дата звернення 27.08.23).
2. *Чисельність населення України.* (2023). Вилучено із: <https://maanimo.ua/helpful/chiselnist-naseleण्या-ukrayini> (дата звернення 27.08.23).
3. Коротун І.В. (2017). *Архітектурно-містобудівні основи створення буферних зон об'єктів Всесвітньої Спадщини* (автореф. дис. на здобуття наукового ступеня докт. архітектури). КНУБА, Київ, Україна.
4. UNESCO. *World Heritage List. Of Ukraine.* (2023). Вилучено із <https://whc.unesco.org/en/statesparties/ua> (дата звернення 27.08.23).
5. Ellard C. (2015). *Places of the heart: The psychogeography of everyday life.* NY: Bellevue Literary Press.
6. Appleton J. (1975) *The experience of landscape.* London: Wiley.
7. Kaplan R.&S.. (1989). *The experience of nature: a psychological perspective.* UK: Cambridge University Press.
8. Kuo F., Sullivan W. (2001). Environment and Crime in the Inner City: Does Vegetation Reduce Crime? *Environment and behavior*, (Т. 33), p. 343-367.
9. *Вікіпедія. Фоторецептор.* (2023). Вилучено із: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82%D0%BE%D1%80> (дата звернення 27.08.23).
10. Fylyn V.A. (2006). *Vyzualnaia sreda horoda. Vestnyk mezhdunarodnoi akademyy nauk*, (№2), С. 43-50.
11. Haygerhold K., Persela T., Taylor R. (2004). Fractal dimension of landscape silhouette outlines as a predictor of landscape preferences. *Journal of environmental psychology*, (Т. 24), p. 247-255.
12. Вотинов М.А. (2015). *Реновація і гуманізація громадських просторів в міському середовищі* (монографія дис. на здобуття наукового ступеня канд. архітектури). ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, Харків, Україна.
13. Шебек Н.М. (2008). *Гармонізація планувального розвитку міста.* (монографія дис. на здобуття наукового ступеня докт. архітектури). КНУБА, Київ, Україна.

14. Кус-Якимлюк Г.Д. (2018). Психотерапевтичний потенціал ландшафтної аналітики. *Психологічні дослідження*, (Вип. 10), С. 56-60.
15. Савчук В.В., Блінова М.Ю. (2020). «Зелені коридори» як провідна світова практика реабілітації урбанізованих середовищ. *Науковий вісник*, (№ 2), С. 16-23.
16. *Downtown Parks and Public Realm Plan: Public Space Public Life Study*. (2018). Вилучено із: https://www.toronto.ca/ext/digital_comm/pdfs/city-planning/2018-10-15-downtown-parks-public-realm-plan-public-space-public-life-study.pdf (дата звернення 27.08.23).
17. Траса здоров'я, Одеса. *Туристичний інформаційний центр міста Одеси*. (2023). Вилучено із: https://www.tic.in.ua/?page_id=9645&lang=uk (дата звернення 27.08.23).
18. Other Way Khark. Live Journal. (2023). Вилучено із: <https://other-way-khark.livejournal.com> (дата звернення 27.08.23).
19. *Режими використання територій пам'яток, заповідників, буферних (охоронних) зон пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО*. (2023). Вилучено із: https://mkip.gov.ua/files/pdf/%D0%91%D0%A3%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%90%20%D0%97%D0%9E%D0%9D%D0%90_%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%8F%D0%B3_%D0%A0%D0%95%D0%96%D0%98%D0%9C%D0%98.pdf (дата звернення 27.08.23).

Alina Matsokha,

Kyiv National University of Construction and Architecture

LANDSCAPE ARCHITECTURE AS MEANS OF FORMING AN EMOTIONALLY POSITIVE CONTEXT IN BUFFER ZONES OF CULTURAL HERITAGE OBJECTS

The article presents the results of the author's research on the formation of an emotionally positive context in the buffer zones of cultural heritage objects by means of landscape architecture; considered scientific and theoretical base of world research.

Buffer zones (according to I. Korotun) are divided into 3 categories: I direct use of the territory; II multifunctional; III combined. The most difficult is the II category of buffer zones "non-direct multifunctional usage". In Ukraine, 4 out of 8 World Heritage sites have buffer zones of non-direct multifunctional use ("Kyiv: St. Sophia Cathedral and nearby monastery buildings, Kyiv-Pechersk Lavra, Church of the Savior on Berestov" (1990); "Ensemble of the historical center of Lviv" (1998); "Residence of the Metropolitans of Bukovina and Dalmatia" (2011) and "Historical Center of Odesa" (2023)). The historical city center belongs to the II category of buffer zones, and it is the core of the urbanized environment, where the administrative, transport or combined functions of the city can be concentrated. Multifunctionality makes the city center the place of the greatest activity of people, which in turn forms a prerequisite for the formation of an emotionally positive context.

Landscape organization of buffer zones as places of constant circulation of people is a prerequisite for the creation of high-quality space. So, we determined that the formation of an emotionally positive context in the buffer zones of cultural heritage objects can be carried out through the method of "green corridors," which will be connections between activity points or will be multifunctional zones.

The formation of an emotionally positive context is a universal method for the landscape organization of urban space within the buffer zones of cultural heritage objects under various urban conditions.

Keywords: emotionally positive context; buffer zone; object of cultural heritage; means of landscape architecture.

REFERENCES

1. *Naseleunia Ukrainy. Minfin.* (2023). Vylucheno iz <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/> (data zvernennia 27.08.23). {in Ukrainian}
2. *Chyselnist naseleunia Ukrainy.* (2023). Vylucheno iz: <https://maanimo.ua/helpful/chiselnist-naselennya-ukrayini> (data zvernennia 27.08.23). {in Ukrainian}
3. Korotun I.V. (2017). *Arkhitekturno-mistobudivni osnovy stvorennia bufernykh zon obiektiv Vsesvitnoi Spadshchyny (avto-ref. dys. na zdobuttia naukovooho stupenia dokt. arkhitektury)*. KNUBA, Kyiv, Ukraina. {in Ukrainian}
4. UNESCO. *World Heritage List. Of Ukraine.* (2023). Vylucheno iz <https://whc.unesco.org/en/statesparties/ua> (data zvernennia 27.08.23). {in English}
5. Ellard C. (2015). *Places of the heart: The psychogeography of everyday life*. NY: Bellevue Literary Press. {in English}
6. Appleton J. (1975) *The experience of landscape*. London: Wiley. {eng}
7. Kaplan R.&S.. (1989). *The experience of nature: a psychological perspective*. UK: Cambridge University Press. {in English}
8. Kuo F., Sullivan W. (2001). Environment and Crime in the Inner City: Does Vegetation Reduce Crime? *Environment and behavior*, (T. 33), p. 343-367. {in English}
9. *Vikipediia. Fotoretseptor.* (2023). Vylucheno iz: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82%D0%BE%D1%80> (data zvernennia 27.08.23). {in Ukrainian}
10. Fylyn V.A. (2006). *Vyzualnaia sreda horoda. Vestnyk mezhdunarodnoi akademyy nauk*, (№2), С. 43-50. {in Russian}

11. Haygerhold K., Persela T., Taylor R. (2004). Fractal dimension of landscape silhouette outlines as a predictor of landscape preferences. *Journal of environmental psychology*, (Т. 24), p. 247-255. {in English}
12. Votynov M.A. (2015). Renovatsiia i humanizatsiia hromadskykh prostoriv v miskomu seredovyshchi (monohrafiia dys. na zdobuttia naukovooho stupenia kand. arkhitektury). KhNUMH im. O. M. Beketova, Kharkiv, Ukraina. {in Ukrainian}
13. Shebek N.M. (2008). Harmonizatsiia planovalnoho rozvytku mista. (monohrafiia dys. na zdobuttia naukovooho stupenia dokt. arkhitektury). KNUBA, Kyiv, Ukraina. {in Ukrainian}
14. Kus-Yakymliuk H.D. (2018). Psykhoterapevtychnyi potentsial landshaftnoi analityky. *Psykhologichni doslidzhennia*, (Vyp. 10), S. 56-60. {ukr}
15. Savchuk V.V., Blinova M.Yu. (2020). «Zeleni korydory» yak providna svitova praktyka rehabilitatsii urbanizovanykh seredovyshch. *Naukovyi visnyk*, (№ 2), S. 16-23. {in Ukrainian}
16. *Downtown Parks and Public Realm Plan: Public Space Public Life Study*. (2018). Vylucheno iz: https://www.toronto.ca/ext/digital_comm/pdfs/city-planning/2018-10-15-downtown-parks-public-realm-plan-public-space-public-life-study.pdf (data zvernennia 27.08.23). {in English}
17. Trasa zdorovia, Odesa. Turystychnyi informatsiinyi tsentr mista Odesy. (2023). Vylucheno iz: https://www.tic.in.ua/?page_id=9645&lang=uk (data zvernennia 27.08.23). {in Ukrainian}
18. Other Way Khark. Live Journal. (2023). Vylucheno iz: <https://other-way-khark.livejournal.com> (data zvernennia 27.08.23). {in English}
19. *Rezhymy vykorystannia terytorii pamiatok, zapovidnykiv, bufernykh (okhoronnykh) zon pamiatok vsesvitnoi spadshchyny YuNESKO*. (2023). Vylucheno iz: https://mkip.gov.ua/files/pdf/%D0%91%D0%A3%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%90%20%D0%97%D0%9E%D0%9D%D0%90_%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%8F%D0%B3_%D0%A0%D0%95%D0%96%D0%98%D0%9C%D0%98.pdf (data zvernennia 27.08.23). {in Ukrainian}